

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

PROGRAME ȘCOLARE

RELIGIE

CULTUL ORTODOX DE RIT VECHI

CLASELE A V-A - A VIII-A

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. 5097/09.09.2009*

București, 2009

NOTĂ DE PREZENTARE

Actualele programe școlare au fost elaborate din perspectiva trecerii de la modelul de proiectare curriculară centrat pe obiective – elaborat și implementat în sistemul românesc de învățământ la mijlocul anilor '90 – la modelul centrat pe competențe. Adoptarea noului model de proiectare curriculară este determinată, pe de o parte, de nevoia de a realiza actualizarea formatului și unitatea concepției programelor școlare la nivelul ciclurilor de învățământ gimnazial și liceal. Pe de altă parte, acest demers asigură racordarea la dezvoltările curriculare actuale, centrate pe rezultate explicite și evaluabile ale învățării.

Prezentul document conține Programele școlare de **Religie – Cultul ortodox de rit vechi** și se adresează profesorilor care predau această disciplină la clasele a V-a – a VIII-a.

Pornind de la importanța competențelor pentru viața activă într-o societate a cunoașterii specifică secolului XXI, prezentul document prezintă programele școlare de **Religie – Cultul ortodox de rit vechi** pentru clasele a V-a – a VIII-a pe baza modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, care vizează înzestrarea elevului cu un ansamblu structurat de competențe de tip funcțional.

Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC) conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european” structurat pe opt domenii de competențe-cheie: Competențe sociale și civice, Comunicare în limba maternă, Comunicare în limbi străine, Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, Competența digitală, A învăța să înveți, Spirit de inițiativă și antreprenariat, Sensibilizare și exprimare culturală. Competențele sunt definite ca ansambluri de cunoștințe, deprinderi și atitudini care urmează să fie formate până la finele școlarității obligatorii, de care are nevoie fiecare tânăr pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru cetățenia activă, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii. Structurarea acestor competențe-cheie se realizează la intersecția mai multor paradigme educaționale și vizează atât unele domenii „academice”, cât și aspecte inter- și transdisciplinare, metacognitive, realizabile prin efortul mai multor arii curriculare.

Contribuția disciplinei **Religie – Cultul ortodox de rit vechi** la formarea și dezvoltarea competențelor-cheie europene este nuanțată și diversificată, incluzând atât contribuția directă, prin susținerea formării și dezvoltării anumitor competențe-cheie, cât și contribuția indirectă/sensibilizarea cu privire la alte competențe-cheie. Disciplina **Religie – Cultul ortodox de rit vechi** contribuie îndeosebi în ceea ce privește următoarele domenii de competențe-cheie:

- Competențe sociale și civice
- Sensibilizare și exprimare culturală
- Comunicare în limba maternă
- A învăța să înveți

Elaborarea programelor de **Religie – Cultul ortodox de rit vechi** s-a realizat având în vedere următoarele aspecte:

- utilizarea modelului de proiectare curriculară centrată pe competențe, model care permite asigurarea continuității și progresiei de la o clasă la alta, dar și continuitatea cu programele de Religie pentru ciclul primar și cele pentru liceu;
- asigurarea calității educației și compatibilizarea curriculumului național cu cel european, cu standardele europene prin formarea domeniilor de competențe-cheie, îndeosebi a competențelor culturale, de comunicare, interpersonale și civice, indispensabile vieții active într-o societate a cunoașterii specifică secolului XXI;
- asigurarea coerenței la nivelul ariei curriculare *Om și societate*, prin corelarea cu schimbările intervenite la nivelul celorlalte programe școlare;
- recomandarea unor valori și atitudini care să completeze dimensiunea cognitivă a învățării cu cea morală, din perspectiva finalităților educației, dar și a disciplinei **Religie**;
- includerea unor sugestii metodologice care să orienteze spre modalități didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare;
- contribuția Religiei la finalitățile sistemului de învățământ din România;
- contribuția Religiei la formarea competențelor cheie europene;
- identificarea acelor competențe care pot fi evaluate în perioada finalizării învățământului obligatoriu;

- identificarea unui număr relevant de situații în care este cerută demonstrarea fiecărei competențe;
- selectarea unui anumit decupaj de conținut organizat în jurul unor domenii relevante pentru elev și reprezentative din perspectiva credinței și a cerințelor societății contemporane;
- contribuția competențelor cheie din aria curriculară *Om și societate* la profilul de formare al absolventului învățământului obligatoriu, în mod deosebit la competențe care vizează: comunicarea, participarea la rezolvarea problemelor comunității, învățarea eficientă.

Disciplina Religie are un rol deosebit de important în formarea personalității elevilor, în formarea unor deprinderi și abilități necesare pentru a le asigura accesul la învățarea pe toată durata vieții și integrarea activă într-o societate bazată pe cunoaștere.

Scopul studierii Religiei este acela de a forma personalități în concordanță cu valorile creștine, prin integrarea cunoștințelor religioase în structurarea de atitudini moral-creștine și prin aplicarea învățăturii de credință în viața proprie și a comunității.

Prin cunoștințele, atitudinile și valorile promovate, disciplina *Religie — Cultul ortodox de rit vechi* contribuie la formarea competențelor cheie stabilite la nivelul Comisiei Europene, cu precădere la formarea celor care vizează domeniile: a învăța să înveți, competențe interpersonale, interculturale, sociale și civice și „sensibilitate la cultură”.

Disciplina *Religie — Cultul ortodox de rit vechi* face parte din aria curriculară ”Om și societate” și i se alocă o oră/săptămână în trunchiul comun pentru toate nivelurile de învățământ.

Programa școlară de *Religie — Cultul ortodox de rit vechi* este structurată pe următoarele componente:

- nota de prezentare;
- competențe generale;
- valori și atitudini;
- competențe specifice și conținuturi;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

Competențele generale se definesc pe obiect de studiu și se formează pe durata învățământului gimnazial. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale dobândite de elev prin învățare. Pentru fiecare an de studiu, programa propune **competențe specifice**, deduse din competențele generale; ele reprezintă achiziții-cheie ale învățării.

Conținuturile sunt organizate tematic și au grade diferite de complexitate. Profesorii vor acorda fiecărei teme, numărul de ore pe care îl consideră necesar, astfel încât să trateze în mod adecvat toate acele probleme, pe care le au în vedere în construirea lecțiilor. Un conținut poate fi tratat în una sau mai multe lecții, conform deciziei profesorului. Ordinea temelor poate fi schimbată în funcție de nevoile concrete ale activității didactice, în măsura în care nu se modifică sensul programei.

În actuala prezentare, programa de *Religie — Cultul ortodox de rit vechi*, apare ca un instrument util de lucru nu numai pentru profesorii care predau această disciplină, dar și pentru colegii lor din aria curriculară *Om și societate* care intră astfel în contact cu realități mai puțin abordate și interesante prin încărcătura lor culturală.

Pornind de la ideea că un demers de proiectare curriculară trebuie să acorde conceptului de competență semnificația unui „organizator” în relație cu care sunt stabilite finalitățile învățării, sunt selectate conținuturile specifice și sunt organizate strategiile de predare-învățare-evaluare, actuala programă școlară a urmărit valorizarea cadrului european al competențelor-cheie la următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice.

Programa este în așa fel concepută încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor.

Profesorii și autorii de manuale își pot concentra atenția în mod diferit asupra activităților de învățare și asupra practicilor didactice.

COMPETENȚE GENERALE

1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului
2. Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase
3. Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii
4. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios
5. Educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri

VALORI ȘI ATITUDINI

- Conștientizarea rolului învățăturilor Bisericii în viața personală și a comunității
- Dezvoltarea respectului față de cele sfinte
- Asumarea propriei identități religioase
- Responsabilitate în exercitarea drepturilor și a obligațiilor care decurg din apartenența la diferite identități (confesiune, națiune, comunitate, profesie, cultură etc.)
- Respect și înțelegere față de semenii de alte credințe și convingeri
- Manifestare a respectului pentru ceilalți
- Interesul pentru aprofundarea cunoștințelor religioase în vederea permanentei deveniri spirituale
- Asumarea toleranței etnice, religioase și culturale

CLASA A V-A
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului

Competențe specifice		Conținuturi
1.1	Argumentarea faptului că din iubire Dumnezeu a creat lumea și îi poartă de grijă	Creștini ortodocși de rit vechi (rușii lipoveni) <ul style="list-style-type: none">• Scurtă prezentare a Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi• Biserica – Lăcașul Domnului• Semnul Sfintei Cruci• Noțiuni despre slujbă bisericească:<ul style="list-style-type: none">- Slujbele bisericești (utrenie, ceasuri, vecernie, mezonoptică, slujbă de noapte, liturghie)
1.2	Definirea rugăciunii ca mijloc de dialog cu Dumnezeu	

2. Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase

Competențe specifice		Conținuturi
2.1	Utilizarea în mod adecvat a conceptelor referitoare la specificul Bisericii ortodoxe de rit vechi	<ul style="list-style-type: none">• Sfânta Scriptură. Biblia – cartea de căpătâi a creștinului• Cărțile Vechiului Testament: cărți de prorocie (profeție), de povățuire, de legislație, istorice
2.2	Deprinderea semnificației globale a unui text cu conținut religios	

3. Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii

Competențe specifice		Conținuturi
3.1	Prezentarea semnificației Sfintei Liturghii ca centru al vieții creștine	<ul style="list-style-type: none">• Despre rugăciune. Rugăciunea în timpul Postului• Despre închinăciune: închinăciunea până la brâu, închinăciunea până la pământ <p>Evanghelia – primele patru cărți ale Noului Testament, în care este zugrăvită viața pământească a Domnului nostru Isus Hristos</p>
3.2	Sintetizarea principalelor caracteristici ale Bibliei	
3.3	Identificarea rolului Vechiului Testament în pregătirea lumii pentru venirea Mântuitorului	

4. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios

Competențe specifice		Conținuturi
4.1	Formularea unor aprecieri asupra comportamentului unor personaje biblice din Vechiul Testament	<ul style="list-style-type: none">• Facerea Lumii nevăzute• Ritualul de postul creștin• Calendarul bisericesc. Calendarul creștin ortodox de rit vechi. Pascale• Facerea Lumii• Facerea Omului. Viața primilor oameni în rai
4.2	Analizarea unor reguli de comportament creștin	

5. Educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri

Competențe specifice		Conținuturi
5.1	Identificarea elementelor comune între culte creștine	Căderea în păcat a protopărinților și consecințele aceste

CONTINUTURI

АЗБУКА ДРЕВЛЕПРАВОСЛАВНОЙ ВЕРЫ

Древлеправославные христиане-старообрядцы (русские-липовани)

- Краткое катехизическое учение Русской Старообрядческой церкви
- Церковь – Храм Божий
- О крестном знамении
- О поклонах
- О молитве. Молитва в Великий пост
- Христианский великопостный обряд
- Церковный календарь. Церковный старообрядческий календарь. Пасахалия
- Понятие о церковном богослужении:
 - Церковные службы (утреня, часы, вечерня, полунощница, овсеношняя, литургия (обедня))

СВЯЩЕННОЕ ПИСАНИЕ – НАСТОЛЬНАЯ КНИГА ХРИСТИАНИНА

- Священное писание. Библия – настольная книга христианина
- Ветхозаветные книги: пророческие, учительные (Богодуховенные), законодательные, исторические
- Евангелие – первые четыре книги Нового Завета, в которых изображается земная жизнь Господа нашего Иисуса Христа

ВЕТХИЙ ЗАВЕТ

- Сотворение мира невидимого
- Сотворение света
- Сотворение человека. Жизнь первых людей в раю
- Грехопадение прародителей и последствие его

TRADUCEREA CONȚINUTURILOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Noțiuni generale cu privire la credința creștină ortodoxă de rit vechi (Simbolul credinței)

Creștini ortodocși de rit vechi (rușii lipoveni)

- Scurtă prezentare a Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi
- Biserica – Lăcașul Domnului
- Semnul Sfintei Cruci
- Despre închinăciune: închinăciunea până la brâu, închinăciunea până la pământ
- Despre rugăciune. Rugăciunea în timpul Postului
- Ritualul de postul creștin
- Calendarul bisericesc. Calendarul creștin ortodox de rit vechi. Pascale
- Noțiuni despre slujbă bisericească:
 - Slujbele bisericești (utrenie, ceasuri, vecernie, mezonoptică, slujbă de noapte, liturghie)

Sfânta Scriptură – cartea de căpătâi a unui creștin

- Sfânta Scriptură. Biblia – cartea de căpătâi a creștinului
- Cărțile Vechiului Testament: cărți de prorocie (profeție), de povățuire, de legislație, istorice
- Evanghelia – primele patru cărți ale Noului Testament, în care este zugrăvită viața pământească a Domnului nostru Isus Hristos

Vechiul Testament

- Facerea Lumii nevăzute
- Facerea Lumii
- Facerea Omului. Viața primilor oameni în rai
- Căderea în păcat a protopărinților și consecințele aceste

CLASA A VI-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului

Competențe specifice		Conținuturi
1.1	Prezentarea semnificației Sfintei Treimi ca model desăvârșit de iubire și trăire în comuniune	Creștini ortodocși de rit vechi (rușii lipoveni) <ul style="list-style-type: none">Reguli privitoare la înțelepciunea creștină-

2. Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase

Competențe specifice		Conținuturi
2.1	Diferențierea între sensul propriu și sensul figurat al unor termeni biblici	<ul style="list-style-type: none">Noțiuni cu privire la slujba religioasă:<ul style="list-style-type: none">Slujitorii bisericiiCărțile bisericeștiClopotele bisericii, bățile clopotelor
2.2	Realizarea unor comentarii pe baza unor texte din Vechiul Testament	

3. Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii

Competențe specifice		Conținuturi
3.1	Descrierea unor evenimente din Vechiul Testament	Vechiul Testament <ul style="list-style-type: none">Cain și AbelPotopul lumiiCopiii lui NoePatriarhii Vechiului Testament (Avraam, Isaak, Iacob, Iosif)MoiseSaul – primul rege al evreilorDomnia lui SolomonDivizarea statului evreu în Iudea și Izrael
3.2	Sintetizarea principalelor învățături referitoare la slujbele religioase	

4. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios

Competențe specifice		Conținuturi
4.1	Analizarea modelelor de comportament creștin, pornind de la exemplele personajelor biblice	<ul style="list-style-type: none">Profeții Vechiului Testament (Ilie, Isaia, Ieremia, Daniel, Ioan, Elisei)

5. Educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri

Competențe specifice		Conținuturi
5.1	Descrierea obiceiurilor și tradițiilor specifice altor culte	<ul style="list-style-type: none">A doua revenire a Mântuitorului Ioan Botezătorul

CONȚINUTURI

АЗБУКА ДРЕВЛЕПРАВОСЛАВНОЙ ВЕРЫ

Древлеправославные христиане-старообрядцы (русские-липовани)

- Правила христианской мудрости
- Понятие о церковном богослужении:
 - лица, совершающие богослужение
 - богослужебные книги
 - церковные колокола; колокольные звоны

ВЕТХИЙ ЗАВЕТ

- Каин и Авель
- Всемирный потоп
- Дети Ноя
- Патриархи Ветхого Завета (Авраам, Исаак, Яков, Иосиф)
- Моисей
- Саул – первый царь еврейский
- Царствование Соломона
- Разделение Царства еврейского на Иудейское и Израильское
- Пророки Ветхого Завета (Илья, Елисей, Иона, Исаия, Даниил)
- Всеобщее ожидание пришествия в мир Спасителя
- Святой Иоанн Креститель

TRADUCEREA CONȚINUTURILOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Noțiuni generale cu privire la credința creștină ortodoxă de rit vechi (Simbolul credinței)

Creștini ortodocși de rit vechi (rușii lipoveni)

- Reguli privitoare la înțelepciunea creștină
- Noțiuni cu privire la slujba religioasă:
 - Slujitorii bisericii
 - Cărțile bisericesti
 - Clopotele bisericii, bătăile clopotelor

Vechiul Testament

- Cain și Abel
- Potopul lumii
- Copiii lui Noe
- Patriarhii Vechiului Testament (Avraam, Isaak, Iacob, Iosif)
- Moise
- Saul – primul rege al evreilor
- Domnia lui Solomon
- Divizarea statului evreu în Iudea și Izrael
- Profeții Vechiului Testament (Ilie, Isaia, Ieremia, Daniel, Ioan, Elisei)
- A doua revenire a Mântuitorului
- Ioan Botezătorul

CLASA A VII-A
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului	
Competențe specifice	Conținuturi
1.1 Explicarea importanței Sfințelor Taine în viața creștină	Creștini ortodocși de rit vechi (rușii lipoveni) <ul style="list-style-type: none">• Cele șapte Sfinte Taine ale Noului Testament• Noțiuni cu privire la slujba religioasă:<ul style="list-style-type: none">- Icoana. Cultul icoanelor
2. Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase	
Competențe specifice	Conținuturi
2.1 Redarea prin cuvinte proprii a conținutului unui document istoric studiat	Culte neoprotestante contemporane: bapțiștii, adventiștii ș.a.
3. Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii	
Competențe specifice	Conținuturi
3.1 Descrierea evenimentelor importante din istoria Bisericii din primele veacuri	Istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi <ul style="list-style-type: none">• Triumful creștinismului. Constantin cel Mare• Cei dintâi creștini. Faptele apostolilor. Sfinții mucenici și sfinții mari mucenici ai creștinismului• Sinoadele ecumenice• Sfinții Părinți și Profeti ai Bisericii creștine• Marea schismă (1054). Apariția catolicismului• Reforma. Biserica Luterană. Calvinismul
3.2 Analizarea aspectelor specifice din istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi	<ul style="list-style-type: none">• Căderea Bizanțului (a Constantinopolului)<ul style="list-style-type: none">- Credința slavilor de răsărit (păgânismul la slavii de răsărit) Despre lumânări, candelă și tămâie- Ritualul mersul (înconjurul bisericii) după soare- Tedeum – moleben, sfeștanie
3.3 Explicarea semnificației icoanei în cadrul Bisericii ortodoxe	
4. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios	
Competențe specifice	Conținuturi
4.1 Prezentarea importanței modelelor spirituale din Istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi, în formarea caracterului moral-religios	<ul style="list-style-type: none">• Sfinții Antonie și Feodosie – întemeietorii mănăstirii Kievo-Pecersk• Sfinții Kiril și Metodiu – iluminiștii slavilor• Apariția și răspândirea creștinismului în Rusia• Moscova – cea de a Treia Romă• Sfântul Serghij Radonezskij – întemeietorul mănăstirii Troițe-Serghiev
4.2 Sintetizarea semnificației unor ritualuri religioase în viața creștinului	
5. Educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri	
Competențe specifice	Conținuturi
5.1 Argumentarea scopului unei vieți autentic religioase, care este comuniunea deplină cu Dumnezeu și cu semenii	<ul style="list-style-type: none">• Sfinții Savvatij și Zosima – întemeietorii mănăstirii Solovețk• Soborul „Stoglav” (1554)

CONȚINUTURI

AZBUKA DREVLEPRAVOSLAVNOJ VEROI

Drevlepravoslavniе khristiane-staroobrydtsy (russkie-lipovani)

- Семь таинств Нового завета
- Понятие о церковном богослужении:
 - Икона. О иконопечатании
 - О свечах, лампадах и ладане
 - Обряд хождения по солнцу (посолонь)
 - Молебны

ISTORIA DREVLEPRAVOSLAVNOJ TSEKVI

- Торжество християнства (Константин Великий)
- Первые християне. Деяния апостолов. Святые мученики и великомученики християнства
- Вселенские соборы
- Святые отцы и учителя Церкви Христовой
- Отпадение западной християнской Церкви (1054). Появление католицизма
- Происхождение Реформации (Лютеранство, Кальвинизм)
- Современные непротестантские вероисповедования (баптисты, адвентисты и др)
- Падение Византии
- Вера русских славян (восточные славяне – язычники)
- Св. Кирилл и Мефодий – просветители славян
- Християнская вера на Руси (принятие християнства и его распространение на Руси)
- Преподобные Антоний и Феодосий – основатели Киево-печерской обители
- Москва – Третий Рим
- Преподобный Сергей Радонежский – основатель Троице-Сергиев обители
- Преподобные Савватий и Зосима – основатели Соловецкой обители
- Стоглавый собор

TRADUCEREA CONȚINUTURILOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Noțiuni generale cu privire la credința creștină ortodoxă de rit vechi (Simbolul credinței)

Creștini ortodocși de rit vechi (rușii lipoveni)

- Cele șapte Sfinte Taine ale Noului Testament
- Noțiuni cu privire la slujba religioasă:
 - Icoana. Cultul icoanelor
 - Despre lumânări, candelă și tămâie
 - Ritualul mersul (înconjurul bisericii) după soare
 - Tedeum – moleben, sfeștanie

Istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi

- Triumful creștinismului. Constantin cel Mare
- Cei dintâi creștini. Faptele apostolilor. Sfinții mucenici și sfinții mari mucenici ai creștinismului
- Sinoadele ecumenice
- Sfinții Părinți și Profeti ai Bisericii creștine
- Marea schismă (1054). Apariția catolicismului
- Reforma. Biserica Luterană. Calvinismul
- Culte neoprotestante contemporane: bapțiștii, adventiștii ș.a.

- Căderea Bizanțului (a Constantinopolului)
- Credința slavilor de răsărit (păgânismul la slavii de răsărit)
- Sfinții Kiril și Metodiu – iluminiștii slavilor
- Apariția și răspândirea creștinismului în Rusia
- Sfinții Antonie și Feodosie – întemeietorii mănăstirii Kievo-Pecersk
- Moscova – cea de a Treia Romă
- Sfântul Serghij Radonezskij – întemeietorul mănăstirii Troițe-Serghiev
- Sfinții Savvatij și Zosima – întemeietorii mănăstirii Solovețk
- Soborul „Stoglav” (1554)

CLASA A VIII-A
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului

Competențe specifice

- 1.1 Definierea credinței ca dar al lui Dumnezeu oferit oamenilor din iubire

Conținuturi

Creștini ortodocși de rit vechi (rușii lipoveni)

- Principalele sărbători după calendarul creștin ortodox de rit vechi:
 - Sărbătorile Crăciunului la rușii lipoveni
 - Învierea Domnului. Paștele
- Botezul, cununia religioasă, înmormântarea, pomenirea morților

2. Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase

Competențe specifice

- 2.1 Utilizarea noțiunilor și expresiilor religioase nou învățate, realizând corelații interdisciplinare (istorie, literatură, muzică, geografie, artă)

Conținuturi

Istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi

- Patriarhul Nikon și reforma bisericii
- Schisma/răscolul din Biserica Rusă
- Episcopul Pavel Kolomenski

3. Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii

Competențe specifice

- 3.1 Analizarea evenimentelor din istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi
- 3.2 Prezentarea consecințelor Schismei asupra Bisericii ortodoxe ruse din secolul al XVII-lea
- 3.3 Sintetizarea caracteristicilor marilor sărbători din cadrul Bisericii creștine ortodoxe de rit vechi

Conținuturi

- Protopopul Avvakum și adepții acestuia
- Boieroaica Morozova
- Lichidarea comunității și a mănăstirii de la Solovețk

- Apariția în Rusia a creștinilor ortodocși ruși de rit vechi – staroobriadț

4. Formarea virtuților creștine și consolidarea comportamentului moral-religios

Competențe specifice

- 4.1 Argumentarea necesității participării active la viața Bisericii

Conținuturi

- Creștinii ortodocși ruși de rit vechi – staroobriadț
- Confesiuni ortodoxe de rit vechi

5. Educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri

Competențe specifice

- 5.1 să analizeze caracteristicile confesiunilor ortodoxe de rit vechi și relațiile existente între acestea

Conținuturi

- Centre și monumente de cultură spirituală ale creștinilor ortodocși de rit vechi din România

CONȚINUTURI

АЗБУКА ДРЕВЛЕПРАВОСЛАВНОЙ ВЕРЫ

Древлеправославные христиане-старообрядцы (русские-липовани)

- Важнейшие древлеправославные праздники:
 - рождественские праздники у русских-липован
 - Воскресение Христово – Пасха (Паска)
- Крещение, венчание, погребение умерших и дни поминания их

ИСТОРИЯ ДРЕВЛЕПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ

- Патриарх Никон и церковная реформа
- Раскол в Русской Церкви
- Епископ Павел Коломенский
- Протопоп Аввакум и его сподвижники
- Боярыня Морозова
- Разорение Соловецкого монастыря и Соловецкой обители
- Старообрядчество на Руси
- Древлеправославные христиане-старообрядцы
- Старообрядческие толки (вероисповедания):
 - Поповское согласие: Белокриницкое согласие; Две старообрядческой митрополии Белокриницкого согласия
 - Беглоповское (древлеправославное) согласие
 - Беспоповское согласие: Часовенные
 - Единоверцы
- Центры и памятники старообрядческой культуры в Румынии.

TRADUCEREA CONȚINUTURILOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Noțiuni generale cu privire la credința creștină ortodoxă de rit vechi (Simbolul credinței)

Creștini ortodocși de rit vechi (rușii lipoveni)

- Principalele sărbători după calendarul creștin ortodox de rit vechi:
 - Sărbătorile Crăciunului la ruși lipoveni
 - Învierea Domnului. Paștele
- Botezul, cununia religioasă, înmormântarea, pomenirea morților

Istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi

- Patriarhul Nikon și reforma bisericii
- Schisma/răscolul din Biserica Rusă
- Episcopul Pavel Kolomenskiij
- Protopopul Avvakum și adepții acestuia
- Boieroaica Morozova
- Lichidarea comunității și a mănăstirii de la Solovețk
- Apariția în Rusia a creștinilor ortodocși ruși de rit vechi – staroobriadțî
- Creștinii ortodocși ruși de rit vechi – staroobriadțî

- Confesiuni ortodoxe de rit vechi:
 - Gruparea (soglasia) popovților: Soglasie de Fântână Albă; Două mitropolii ale soglasiei de Fântână Albă
 - Soglasia beglopovților
 - Soglasia bespopovților: Soglasia bespopovților – adepți ai credinței ruse vechi
 - Uniții în credință - creștini ortodocși ruși de rit vechi care s-au unit cu biserica ortodoxă oficială
- Centre și monumente de cultură spirituală ale creștinilor ortodocși de rit vechi din România

SUGESTII METODOLOGICE

Modul în care este concepută programa răspunde unei duble exigențe: de a fi un punct de plecare comun pentru toți profesorii și, pe de altă parte, de a-i incita în interpretarea și adecvarea acesteia la condițiile specifice în care își desfășoară activitatea.

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca **strategiile didactice** utilizate în predarea disciplinei *Religie – Cultul ortodox de rit vechi* să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii; flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat; coerență și abordări inter- și transdisciplinare.

Actuala programă școlară valorifică exemplele de activități de învățare din programele anterioare (elaborate după modelul centrat pe obiective), oferind astfel cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare care să permită trecerea reală de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare.

Pe parcursul clasei a V-a, se recomandă următoarele activități:

- lecturarea și explicarea textului biblic privitor la creație;
- realizarea unui eseu pe tema providenței divine;
- vizionarea unor filme documentare;
- formularea și rostirea de rugăciuni;
- prezentarea tipurilor de rugăciuni;
- dialog pe tema a rolului rugăciunii în viața unui creștin;
- exerciții de identificare a semnificației unor termeni în diferite contexte;
- utilizarea de glosare, dicționare, liste de cuvinte;
- exemple de definiție a unor termeni religioși;
- redactarea de scurte compuneri după plan dat, cu utilizarea termenilor învățați;
- dezbateri colective pe tema semnificației Sfintei Liturghii și a locului acesteia în slujbele Bisericii;
- participarea la slujbele religioase;
- dialog pe tema specificului Bibliei: structură, cărți componente, deosebiri dintre Vechiul Testament și Noul Testament;
- identificarea și lecturarea unor texte biblice;
- realizarea de tabele cronologice cu principalele evenimente din Vechiul Testament;
- prezentarea principalelor patriarhi și profeți ai Vechiului Testament;
- dialog pe tema dată;
- prezentarea unor evenimente din Vechiul Testament;
- dialog pe tema unor reguli de comportament: închinăciunea, rugăciunea, participarea la slujbele bisericesti;
- studii de caz pe tema dată;
- organizarea de întâlniri cu elevi și profesori aparținând altor culte;
- vizitarea bisericilor altor confesiuni.

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- dialog pe tema înțelepciunii creștine;
- comentarea articolelor din Crez referitoare la persoanele Sfintei Treimi;
- învățarea de rugăciuni;
- utilizarea de glosare, dicționare, enciclopedii;
- exerciții de utilizare a unor termeni religioși în diferite contexte, cu diferite sensuri;
- lecturarea de texte cu caracter religios;
- identificarea elementelor esențiale dintr-un text religios dat;
- dezbateri colective asupra unor texte și situații concrete;
- lectura textelor date;
- dialog pe tema dată;
- realizarea de tabele cronologice cu principalele evenimente din Vechiul Testament;
- dialog pe tema semnificației slujbelor religioase și a importanței participării la acestea;
- exerciții de prezentare a slujitorilor bisericii și a cărților bisericesti;

- analiza unor imagini cu clopote de biserici;
- audierea și interpretarea bătăilor clopotelor bisericii;
- realizarea unor profiluri spirituale ale unor patriarhi, regi și profeți din Vechiul Testament;
- prezentarea unor fapte ale patriarhilor și profeților biblici, care demonstrează credința acestora;
- dialog pe tema unor virtuți creștine;
- lectura unor lucrări bibliografice pe tema dată;
- dialog pe tema caracteristicilor principale ale altor confesiuni religioase;
- studii de caz pe tema dată;
- vizitarea de biserici ale altor culte.

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- exerciții de dialog pe tema rolului Sfințelor Taine în viața omului, de la naștere până la moarte;
- exemplificarea unor situații concrete, care să evidențieze experiența personală a elevilor referitoare la Sfintele Taine;
- participarea la slujbele Sfințelor Taine;
- exerciții de selectare a sensului corect al termenilor istorici și de utilizare a lor în contexte diferite;
- utilizarea de dicționare, enciclopedii;
- realizarea de cronologii cu principalele evenimente din perioada de început a Bisericii;
- lectura și analiza unor texte istorice referitoare la evenimentele studiate;
- realizarea de biografii și portrete ale unor personalități din istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi;
- studiu de caz: Viața și activitatea lui...;
- organizarea de vizite la diferite obiective religioase care prezintă o importanță deosebită pentru istoria Bisericii Ortodoxe ruse de rit vechi;
- dialog pe tema semnificației cultului icoanei;
- prezentarea și analizarea unor icoane;
- realizarea unor profiluri spirituale ale unor personalități din istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi;
- studiu de caz: Viața și activitatea lui...;
- lectura unor texte religioase referitoare la ritualuri;
- exerciții de dialog pe tema ritualurilor: mersul după soare, clopotele bisericii, cărțile bisericești, tedeum-ul;
- dialog pe tema modalităților de comuniune cu cei ce aparțin altor culte religioase;
- vizitarea de obiective religioase aparținând altor confesiuni.

Pe parcursul clasei a VIII-a, se recomandă următoarele activități:

- lectura biblică;
- exerciții de analiză a articolelor Crezului;
- structurarea conținutului Crezului pe idei tematice;
- organizarea de dezbateri pe teme religioase;
- utilizarea de dicționare, glosare;
- alcătuirea fișelor de lucru;
- exerciții de analiză pe baza unui text religios sau laic cu subiect religios;
- comentarea momentelor principale din istoria Bisericii ortodoxe ruse de rit vechi;
- exerciții de analiză a rolului Bisericii în întărirea credinței;
- studiu de caz: Cum se implică Biserica ortodoxă rusă de rit vechi în rezolvarea problemelor credincioșilor ortodocși de rit vechi;
- exerciții de ierarhizare a cauzelor evenimentelor studiate;
- dialog pe tema cauzelor apariției cultului ortodox de rit vechi;
- prezentarea elementelor specifice cultului ortodox de rit vechi;
- discuții despre evenimentul care a dus la stabilirea sărbătorii respective;
- interpretarea simbolică a sărbătorilor religioase Crăciun și Paște;
- precizarea modului de cinstire a sărbătorilor;

- folosirea mijloacelor audio-vizuale pentru prezenta-rea unor tradiții și obiceiuri legate de sărbători;
- organizarea de serbări cu ocazia marilor sărbători creștine;
- dialog pe tema rolului Bisericii într-o comunitate;
- participarea la slujbe bisericești;
- organizarea de activități comune școală – biserică;
- realizarea de prezentări a confesiunilor ortodoxe de rit vechi;
- participarea la acțiuni caritative și ecumenice.

Utilizarea surselor biblice, teologice în predarea Religiei trebuie să se afle permanent în atenția profesorului. Din această perspectivă, strategiile didactice focalizate pe utilizarea surselor trebuie să ia în considerare elemente precum categoria formală de sursă, categoria cronologică, utilitatea sursei în atingerea scopurilor de predare.

Gândirea critică este considerată un factor-cheie în învățarea eficientă. Antrenarea acestui tip de gândire poate avea ca punct de plecare strategii bazate pe lectura activă, elaborarea raționamentelor, formulare de întrebări, elaborare de texte diverse (fișe de lectură, comentarii, recenzii, referate, eseuri), folosirea de metode grafice.

Integrarea noilor tehnologii informatice în procesul de predare-învățare (inclusiv Internetul) devine esențială în condițiile multiplicării surselor de informare și de comunicare.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor. Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev,
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare.